

het eigenlijke constantie-principe, dat echter met elk kwalitatief energetisme onvereinigbaar is.

Het constantie-principe eischt toch, dat alle energiesoorten in wezen één energievorm zijn en wel mechanische energie of in ieder geval zonder rest in dezen eenen energievorm kunnen worden omgezet, (BUSSE). In dit geval kan de wet van het constant blijven der physische energie alleen bestaan in verband met een materialistische beschouwing. Zulk een zuiver mechanische natuurverklaring is echter zelfs door de physici meer en meer in twijfel getrokken (POINCARÉ,¹⁶) v. D. WAALS¹⁷) en als algeheele verklaringsgrond wel zóó voldoende weerlegd, dat wij niet voor den eisch worden gesteld, elke wet, dus ook die van het behoud der energie, van uit een mechanistisch standpunt te moeten beschouwen.

Verruimt men dan ook den blik en ontdoet men zich van den knellenden band der mechanistische opvatting, dan kan men eerst het probleem onder de oogen zien, of de wet van het behoud der energie werkelijk in strijd is met de opvatting, dat in de organismen een principe werkzaam is, dat niet alleen een statisch gerealiseerd idee kan zijn, maar ook wel een onbewust of bewust volgens eigen wetten werkende realiteit en tevens of de meening van het zelfstandig bestaan der psyche en hare wisselwerking met het lichaam door de wet van het behoud der energie weerlegd wordt.

De physioloog RUBNER¹⁸) schreef immers nog in zijn boek „Kraft und Stoff im Haushalt der Natur”: „Das Gesetz der Erhaltung der Kraft hatte, wie schon erwähnt für die Physiologie den besonderen Nutzen, das es ein Fundamentalsatz zur Bekämpfung der vitalistischen Idee wurde.”

En HEIJMANS¹⁹) in zijn „Einführung in die Metaphysik auf Grundlage der Erfahrung” meent, dat de theorie van een werkelijke en niet een slechts schijnbare wisselwerking tusschen lichaam en ziel door de wet van het behoud der energie voor een eigenaardig dilemma gesteld wordt.

In hoeverre deze opmerkingen juist zijn, is nu geheel daarvan afhankelijk, of de energetische bestudeering der levensverschijnselen het constantie-principe dan wel het aequivalentie-principe als verklaringsgrond aanbeveelt.

Wat nu het probleem der wisselwerking betreft, willen wij vol-